

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ
ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
& ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

Τηλ. 210 6419332

Φαξ 210 6411523

Αθήνα, 26-5-2022

Αρ. Πρωτ.: 4703

Αρ. Εγκυκλίου: 8

Προς
τους κ.κ. Εισαγγελείς Εφετών της Χώρας
και δι' αυτών προς
τους κ.κ. Εισαγγελείς Πρωτοδικών της περιφέρειάς τους

ΘΕΜΑ : Κακομεταχείριση αλλοδαπών

Α. Αρκετά συχνά στον ημερήσιο τύπο και στις ενημερωτικές ιστοσελίδες του διαδικτύου δημοσιεύονται φαινόμενα, είτε εμπορίας ανθρώπων κυρίως αλλοδαπών, που αποτελεί την σύγχρονη μορφή του γνωστού παλαιού παγκόσμιου δουλεμπορίου (βλ. την § 3 της Επεξηγηματικής Έκθεσης της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων, που υπεγράφη στην Βαρσοβία στις 16-5-2005 και κυρώθηκε από την χώρα μας με το άρ. 1 ν. 4216/ 2013), είτε φραστικών ή βίαιων επιθέσεων και κακοποιήσεων αλλοδαπών από ρατσιστικά κίνητρα (και ολοκληρωτικές αντιλήψεις) κατά παράβαση του ν. 927/ 1979, όπως ισχύει, καθώς επίσης των άρ. 184§§2,3 και 82Α νέου Π.Κ. Με αφορμή τα προεκτεθέντα κρίνουμε αναγκαίο στα πλαίσια της αρμοδιότητάς μας, που απορρέει από τις διατάξεις των άρ. 19 §§ 1 εδ. γ', 2 και 24§5 εδ. α' ν. 1756/1988, να προβούμε στις ακόλουθες επισημάνσεις και γενικές οδηγίες.

Β. Αναμφίβολο είναι ότι τα ανωτέρω φαινόμενα κινούνται στην ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση, αφενός μεν προς την υπέρτατη συνταγματική επιταγή του σεβασμού της αξίας του ανθρώπου, δηλ. της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας και προσωπικότητας, αφετέρου δε προς τις αξίες μιας Ευρωπαϊκής δημοκρατικής κοινωνίας και των σύμφυτων με αυτής εννοιών του πλουραλισμού και της ανεκτικότητας, που αποτελούν κατά το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των

Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) γενική ερμηνευτική αρχή κυρίαρχη σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) που έχει κυρωθεί από την χώρα μας με το Π.Δ 53/ 1974 (Λ. – Α. ΣΙΣΙΛΙΑΝΟΣ, « ΕΣΔΑ – Ερμ. κατ' άρθρο», σελ. 5 – ΕΔΔΑ, Lingens κατά Αυστρίας, §42, της 8/7/1986 – ΕΔΔΑ, Soering κατά Ηνωμένου Βασιλείου, §87, της 7/7/1989 – Τ.Ι και άλλοι κατά Ελλάδα της 18/7/2019 κ.ά).

Γ. 1. Οι Έλληνες εισαγγελικοί λειτουργοί, που έχουν αποστολή, εκτός από την προστασία του Έλληνα πολίτη, την διαφύλαξη των κανόνων της δημόσιας τάξης και εν γένει την τήρηση της νομιμότητας (άρ. 24§2 ν. 1756/ 1988), γνωρίζουν, ότι πολλοί αλλοδαποί είναι *de facto* αδύναμοι και ευάλωτοι έτσι ώστε να θεωρούνται εύκολοι στόχοι από οργανωμένες ομάδες, πλην όμως *de jure* δεν είναι απροστάτευτοι.

2. Κατ' αρχήν και οι αλλοδαποί είναι φορείς συνταγματικών θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως η προστασία της αξίας του ανθρώπου (άρ. 2§1 του Συντάγματος), η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας (άρ. 5§1 του Συντάγματος), η προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας (άρ. 5§2 του Συντάγματος) κλπ. (βλ. Τζούλια ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ – ΣΤΡΑΓΚΑ, «Γενική Θεωρία των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων», 2018, σελ. 97 – 111). Περαιτέρω, η χώρα μας ως κοιτίδα του παγκόσμιου πολιτισμού έχει υπογράψει πλήθος διεθνών συμβάσεων, οι οποίες υποχρεώνουν τα αυτοδεσμευθέντα κράτη – μέλη να προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα που ειδικά χορηγούνται σε όλα τα ευρισκόμενα στο έδαφός τους πρόσωπα (οσάκις βεβαίως αυτά τα δικαιώματα δεν προβλέπονται ρητά μόνο για τους πολίτες τους), συμπεριλαμβανομένων οπωσδήποτε των μεταναστών, ανεξάρτητα αν αυτοί βρίσκονται στο κράτος υποδοχής νόμιμα ή παράτυπα, αφού η πεμπτουσία του δικαίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων βασίζεται στην αρχή, ότι όλοι οι άνθρωποι πρέπει να είναι ελεύθεροι να απολαμβάνουν τις θεμελιώδεις, βασικές, οικουμενικές και αναπαλλοτρίωτες ελευθερίες και ασυλίες χωρίς διάκριση (Παρασκευή ΝΑΣΚΟΥ – ΠΕΡΡΑΚΗ, «Δικαιώματα του Ανθρώπου – Παγκόσμια και περιφερειακή προστασία», 2016, σελ. 332/ 333). Ειδικότερα η προαναφερθείσα ΕΣΔΑ και γενικά τα διεθνή συμβατικά κείμενα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου δεν εφαρμόζονται μόνο στους πολίτες των συμβαλλομένων κρατών, αφού κατά το γενικό διεθνές δίκαιο αναμφίβολα κάθε κράτος ασκεί δικαιοδοσία όχι μόνο στους πολίτες του, αλλά και σε ανιθαγενείς ή αλλοδαπούς που βρίσκονται στην επικράτειά του, είτε ως τουρίστες, είτε ως μετανάστες, είτε ως πρόσφυγες αιτούντες άσυλο με ή χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα. Πληθώρα ατομικών

προσφυγών ή αναφορών από πρόσωπα, που δεν έχουν την ιθαγένεια του κράτους κατά του οποίου στρέφονται, κατατίθενται και εκδικάζονται (βλ. λ.χ ΕΔΔΑ, Τ.Ι και άλλοι κατά Ελλάδα, 18-7/2019 – Zontui κατά Ελλάδα, 17-1-2012 – Dougaz κατά Ελλάδα, 6-3-2001 – Twalib κατά Ελλάδα, 9-6-1998 κ.ά). Είναι χαρακτηριστικό πως οι περισσότερες ουσιαστικές διατάξεις της ΕΣΔΑ, των Πρωτοκόλλων αυτής, αλλά και των άνω διεθνών κειμένων ξεκινούν με τους όρους «κανένας», «κάθε πρόσωπο» κλπ, που υποδηλώνουν σαφώς ότι τα προβλεπόμενα δικαιώματα αναγνωρίζονται ως γενικής εφαρμογής. Βεβαίως κατά γενικώς παραδεδεγμένη αρχή του διεθνούς δικαίου και με την επιφύλαξη των απορρεουσών από διεθνείς συνθήκες υποχρεώσεων, όπως από την υπογραφή στις 28-7-1951 στην Γενεύη Σύμβαση του ΟΗΕ για το Καθεστώς των Προσφύγων (κυρωθείσα από την χώρα μας με το ν.δ. 3989/ 1959, όπως και το από 31-1-1967 Πρωτόκολλο αυτής με τον α.ν. 389/ 1968), τα κράτη έχουν το δικαίωμα να ελέγχουν την είσοδο, την παραμονή και την απομάκρυνση των μη πολιτών τους από το έδαφός τους (λ.χ βλ. ΕΔΔΑ, Ahmed κατά Αυστρίας, §38, 17-12-1996), ωστόσο οι τελευταίοι κατά τον χρόνο παραμονής τους στην επικράτεια, ακριβώς επειδή εμπίπτουν στην δικαιοδοσία του κράτους, μπορούν να επικαλεστούν την ΕΣΔΑ (βλ. ιδίως τα άρθ. 2, 3, 4, 14 αυτής) ή τα άλλα σχετικά διεθνή κείμενα (βλ. για όλα τα προεκτεθέντα Λ. – Α. ΣΙΣΙΛΙΑΝΟ, ό.π, σελ. 36/37).

3. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα έχει χαρακτηρίσει ένα πλέγμα εννέα πολυμερών συμβάσεων των Η.Ε ως τον «βασικό πυρήνα των διεθνών συνθηκών για τα ανθρώπινα δικαιώματα («core international human rights treaties»), στο οποίο περιλαμβάνονται οι εξής διεθνείς συνθήκες κατά χρονολογία υπογραφής (Π. ΝΑΣΚΟΥ – ΠΕΡΡΑΚΗ, ό.π. σελ. 333/334) :

α. Η Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων της 21/12/1965, που κυρώσαμε με το ν.δ. 494/ 1970.

β. Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα της 16/12/1966, που κυρώσαμε με τον ν. 2462/ 1997.

γ. Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα της 16/12/1966, που κυρώσαμε με τον ν. 1532/ 1985.

δ. Η Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών της 18/12/1979, που κυρώσαμε με τον ν. 1342/ 1983, ενώ η χώρα μας έχει κυρώσει και το υπογραφέν

στις 6/10/1999 Προαιρετικό Πρωτόκολλο αυτής με τον ν. 2952/2001.

ε. Η Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και άλλης Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας της 10/12/1984, που κυρώσαμε με τον ν. 1782/ 1988, ενώ κυρώσαμε επίσης το Προαιρετικό αυτής Πρωτόκολλο της 18/12/2002 με τον ν. 4228/2014.

στ. Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού της 20/11/1989, που κυρώσαμε με τον ν. 2101/ 1992, ενώ το Προαιρετικό αυτής Πρωτόκολλο για την Εμπορία Παιδιών, Παιδική Πορνεία και Παιδική Πορνογραφία της 25/5/2000 το κυρώσαμε με τον ν. 3625/ 2007.

ζ. Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία της 13/12/2006, που κυρώσαμε με τον ν. 4074/ 2012.

η. Η Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία Όλων των Ατόμων από την Εξαναγκαστική Εξαφάνιση της 20/12/2006, που κυρώσαμε με τον ν. 4268/ 2014.

θ. Εν τέλει, η Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων Όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους, η οποία είναι η μόνη που δεν δεσμεύει την χώρα μας, αφού ούτε την έχει υπογράψει, ούτε την έχει κυρώσει.

4. Άλλα σημαντικά διεθνή συμβατικά κείμενα, που περιλαμβάνουν τους μετανάστες στο προστατευτικό τους πεδίο, εκτός βέβαια από την ΕΣΔΑ και από την ήδη προαναφερθείσα Σύμβαση της Γενεύης του 1951, είναι :

α. Η Σύμβαση των Η.Ε για το Διεθνικό Οργανωμένο Έγκλημα της 15/11/2000 στο Παλέρμο, μαζί με το ίδιας ημερομηνίας Πρόσθετο Πρωτόκολλο κατά του Διασυνοριακού Οργανωμένου Εγκλήματος για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Εμπορίας Ανθρώπων κλπ., μαζί επίσης με το ίδιας ημερομηνίας Πρόσθετο Πρωτόκολλο κατά του Διασυνοριακού Οργανωμένου Εγκλήματος για την Λαθραία Διακίνηση Μεταναστών κλπ., μαζί επίσης με το Συμπληρωματικό αυτής Πρωτόκολλο της 31-5-2001 στην Ν. Υόρκη, κατά της Λαθραίας Διακίνησης Μεταναστών από την Γη, την Θάλασσα και τον Αέρα, τα οποία κείμενα κυρώσαμε με τον ν. 3875/ 2010.

β. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής και Εξευτελιστικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας, της 26/11/1987 στο Στρασβούργο, που κυρώσαμε με τον ν. 1949/ 1991,

καθώς επίσης το 1^ο και 2^ο Πρωτόκολλα αυτής, αμφότερα της 4/11/1993, συνυπογραφέντα από την χώρα μας την ίδια ημερομηνία και κυρωθέντα με την ΚΥΑ Εξωτερ. & Δικαιοσ. 15/28-4-1994 (ΦΕΚ Α' 66 / 28-4-1994).

γ. Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων, της 16/5/2005 στην Βαρσοβία, που κυρώσαμε με τον ν. 4216/ 2013.

δ. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Άσκηση των Δικαιωμάτων του Παιδιού, της 25/1/1996 στο Στρασβούργο, που κυρώσαμε με τον ν. 2502/ 1997.

ε. Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία του Παιδιού κατά της Γενετήσιας Εκμετάλλευσης και Κακοποίησης, της 25/10/2007 στο Λανζαρότε, που κυρώσαμε με τον ν. 3227/ 2008.

Ε. Ύψιστη κατ' άρ. 25§1 εδ. α' του Συντάγματος επιταγή, όπως έχει ήδη τονισθεί με τις υπ' αρ. 1/ 2018 και 4/ 2002 εγκυκλίους της υπηρεσίας μας, είναι ότι «τα δικαιώματα του ανθρώπου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους» και ότι «όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και αποτελεσματική άσκησή τους». Η ανωτέρω αρχή της αποτελεσματικότητας των θεμελιωδών δικαιωμάτων σημαίνει – πλην άλλων – ότι η σχετική δέσμευση των κρατικών οργάνων (συμπεριλαμβανομένων βεβαίως των εισαγγελικών και των αστυνομικών) δεν είναι μόνο αρνητική (υποχρέωση δηλ. μη παραβίασής τους), αλλά και θετική, ώστε να οφείλουν στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους να τα προστατεύουν (Χ. ΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ σε Φ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ/ Ξ. ΚΟΝΤΙΑΔΗΣ/ Γ. ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ, «Σύνταγμα – κατ' άρθρο ερμηνεία», 2017, σελ. 694/695). Στα πλαίσια αυτά παρακαλούμε για την άμεση νόμιμη παρέμβασή σας με την γνώση, την εμπειρία και την ευαισθησία που διαθέτετε σε κάθε περίπτωση απαγορευμένης διάκρισης ή κακομεταχείρισης ή κακοποίησης και εν γένει παραβίασης ή φαλκίδευσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων οποιουδήποτε προσώπου από οπουδήποτε και αν προέρχεται.

Ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου

Γεώργιος Δ. Σκιαδαρέσης